Senedd Cymru
Pwyllgor Busnes

Gwaith gweithdrefnol y Chweched Senedd: Blaenoriaethau

Yn unol â Rheol Sefydlog 11.7(iv), y Pwyllgor Busnes sy'n gyfrifol am wneud argymhellion ar arferion a gweithdrefnau cyffredinol y Senedd, gan gynnwys unrhyw gynigion ar gyfer ailwneud y Rheolau Sefydlog neu eu diwygio.

Bydd gweithredu Deddf Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) 2024 yn cynyddu nifer yr Aelodau i 96, yn newid y ffordd y mae'r Aelodau'n cael eu hethol, ac yn gwneud nifer o newidiadau eraill i fframwaith statudol y Senedd.

Mae'r Pwyllgor Busnes yn adolygu amrywiaeth o faterion gyda'r bwriad o sicrhau bod fframwaith gweithdrefnol y Senedd yn adlewyrchu'r newidiadau statudol hyn, ac yn darparu sail gadarn ar gyfer gweithrediad y Senedd i'w hethol yn 2026.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi trosolwg o'r materion sydd wedi cael blaenoriaeth i'w hystyried cyn diwedd y Chweched Senedd yng ngwanwyn 2026.

1. Cefndir

1. Cylch gwaith y Pwyllgor Busnes yw hwyluso trefniadaeth effeithiol trafodion y Senedd. Nodir ei swyddogaethau yn Rheol Sefydlog 11.7, ac mae'n cynnwys gwneud argymhellion ar arferion a gweithdrefnau cyffredinol y Senedd wrth gynnal ei fusnes (gan gynnwys unrhyw gynigion ar gyfer ailwneud y Rheolau Sefydlog, neu unrhyw ran ohonynt, neu eu diwygio).

2. Er mwyn cefnogi'r broses o gyflawni'r swyddogaeth hon, mae'r Pwyllgor Busnes yn cynnal rhaglen waith dreigl o faterion gweithdrefnol a nodwyd fel rhai a allai fod angen eu hadolygu neu eu hystyried. Gall hyn gynnwys materion a godwyd gan bwyllgorau'r Senedd, Llywodraeth Cymru, Aelodau unigol o'r Senedd neu eraill.

3. Mae Deddf Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) 2024 ("Deddf 2024") yn darparu y bydd gan y Senedd a etholir ym mis Mai 2026, 96 o Aelodau, a etholir drwy system cynrychiolaeth gyfrannol â rhestrau caeedig i gynrychioli 16 o etholaethau. Mae Deddf 2024 hefyd yn gwneud newidiadau eraill i fframwaith statudol y Senedd, gan gynnwys darpariaeth sy'n galluogi ethol Dirprwy Lywydd ychwanegol a lleihau cyfnod Senedd o bum mlynedd i bedair.

4. Felly, mae rhaglen waith weithdrefnol y Pwyllgor Busnes yn cynnwys ystyried materion sy'n codi o Ddeddf 2024, gyda'r bwriad o sicrhau bod fframwaith gweithdrefnol y Senedd yn adlewyrchu'r newidiadau statudol ac yn darparu sail gadarn ar gyfer gweithrediad y Senedd i'w hethol yn 2026.

2. Dull o flaenoriaethu

5. Ym mis Mehefin 2025, adolygodd y Pwyllgor Busnes ei raglen waith dreigl, gan ystyried ffactorau fel:

- A oes rhaid cwblhau ystyriaeth o fater cyn yr etholiad cyntaf lle mae 96 o Aelodau'n cael eu hethol.
- A fyddai mater yn cael ei ystyried yn fwy priodol gan y Senedd nesaf.
- A yw deddfwriaeth heblaw Deddf 2024 yn ei gwneud yn ofynnol ystyried newidiadau gweithdrefnol.

- A oes gan ystyriaeth o fater gyfle realistig o ddatrys mater cydnabyddedig (er enghraifft ar sail yr amser sy'n weddill cyn diwedd y Senedd, neu'r tebygolrwydd o gyrraedd cytundeb trawsbleidiol).
- I ba raddau yr oedd ystyriaeth gan y Pwyllgor Busnes neu waith paratoadol cysylltiedig ar y mater eisoes wedi dechrau.

6. Yn y modd hwn, nododd y Pwyllgor Busnes dri categori:

- Materion i'w hystyried yn ystod y Chweched Senedd.
- Materion y mae angen ymchwilio ymhellach iddynt cyn y gellir gwneud penderfyniad o ran blaenoriaethu.
- Materion i'w hamlygu i'w hystyried yn ystod y Seithfed Senedd.

7. Mae gweddill yr adroddiad hwn yn rhoi trosolwg o'r materion ym mhob categori.

3. Materion a nodwyd i'w hystyried yn ystod y Chweched Senedd

Gweithredu darpariaeth sy'n galluogi ethol Dirprwy Lywydd ychwanegol

Cefndir

8. Mae Deddf 2024 yn galluogi, ond nid yw'n ei gwneud yn ofynnol, ethol Dirprwy Lywydd ychwanegol. Byddai angen gwneud newidiadau i'r Rheolau Sefydlog er mwyn galluogi'r Senedd i ddefnyddio'r ddarpariaeth alluogi. Mae materion i'w hystyried yn cynnwys, er enghraifft, sut y byddai penderfyniad o'r fath yn cael ei wneud, a sut y cynhelir y broses o ethol Dirprwy Lywydd ychwanegol.

9. Mater cysylltiedig a godwyd gyntaf gan y Pwyllgor Diben Arbennig ar Ddiwygio'r Senedd ("y Pwyllgor Diben Arbennig") yn 2022, ac wedi hynny wedi'i ystyried gan y Pwyllgor Busnes a'r Pwyllgor Biliau Diwygio, yw'r teitlau y mae'r Llywydd a'r Dirprwy Lywydd i gael eu hadnabod wrthynt.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

10. Oni bai bod darpariaeth alluogi wedi'i chynnwys yn y Rheolau Sefydlog cyn diwedd y Chweched Senedd, byddai oedi cyn y gallai'r Senedd nesaf ddefnyddio'r hyblygrwydd a gynigir gan Ddeddf 2024 (os yw'n dymuno gwneud hynny).

Gweithredu darpariaeth ynghylch craffu ar is-ddeddfwriaeth yn Neddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025

Cefndir

11. Mae Deddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025 (“Deddf 2025”) yn dwyn ynghyd mewn un lle, ac yn dynodi labeli newydd i, y prif weithdrefnau craffu sy'n berthnasol i wneud is-ddeddfwriaeth gan Weinidogion Cymru. Felly, mae angen newidiadau i'r Rheolau Sefydlog i adlewyrchu'r newidiadau statudol.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

12. Oni bai bod newidiadau i'r Rheolau Sefydlog yn cael eu gwneud cyn i'r darpariaethau perthnasol yn Neddf 2025 ddod i rym, bydd ansicrwydd ynghylch y gweithdrefnau ar gyfer craffu ar is-ddeddfwriaeth.

Busnes seneddol yn y Seithfed Senedd

Cefndir

13. Cafodd Pwyllgor Senedd y Dyfodol y dasg o ystyried ac adrodd ar faterion yn ymwneud â threfniadaeth busnes yn y Seithfed Senedd. Roedd hyn yn cynnwys materion megis nifer, amserlen a busnes y Cyfarfod Llawn, a strwythur y system bwyllgorau ac amserlennu cyfarfodydd pwyllgor.

14. Mae Fforwm y Cadeiryddion wrthi’n adolygu materion sy'n ymwneud â gweithrediad ac effeithiolrwydd pwyllgorau yn y Chweched Senedd.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

15. Er mwyn cynorthwyo amserlennu a gweithrediad llyfn busnes cynnar yn y Seithfed Senedd, mae'r Pwyllgor Busnes yn bwriadu myfyrio ac adeiladu ar

adroddiad Pwyllgor Senedd y Dyfodol ac unrhyw gasgliadau y daeth Fforwm y Cadeiryddion iddynt.

Gweithdrefnau sy'n ymwneud â Biliau Aelodau

Cefndir

16. Mae Rheol Sefydlog 26 yn ei gwneud yn ofynnol i'r Llywydd gynnal pleidlais, o bryd i'w gilydd, i ddewis enw Aelod a all ofyn am ganiatâd y Senedd i gyflwyno Bil i roi effaith i amcanion polisi arfaethedig. Yna gall yr Aelodau sy'n cael caniatâd i fwrw ymlaen gyflwyno Bil o fewn 13 mis. Mae Biliau o'r fath yn ddarostyngedig i'r un weithdrefn graffu â Biliau eraill a gyflwynir o dan Reol Sefydlog 26.

17. Adolygwyd y gweithdrefnau ynghylch y broses Biliau Aelod yn sylweddol ddiwethaf yn 2016. Codwyd materion ynghylch sut mae'r Aelodau'n cael eu dewis i gyflwyno Biliau gan y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad mewn gohebiaeth yn 2022 a 2023 ac adroddiadau yn 2022 a 2023. Gall disgwyliadau'r Aelodau ynghylch Biliau Aelod gael eu heffeithio hefyd gan y cynnydd ym maint y Senedd.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

18. Ymgynghorodd y Pwyllgor Busnes ar adolygiad o'r weithdrefn Biliau Aelod yng ngwanwyn 2025. Oni bai bod unrhyw newidiadau gweithdrefnol yn cael eu gwneud cyn diwedd y Chweched Senedd, gallai fod oedi wrth hwyluso gweithrediad y weithdrefn Biliau Aelod yn y Seithfed Senedd, gyda goblygiadau posibl i nifer y Biliau Aelod y gellir eu datblygu, eu cyflwyno a'u craffu o fewn tymor pedair blynedd.

Gweithdrefnau sy'n ymwneud â chraffu ar Filiau a gyflwynir yn unol â Rheol Sefydlog 26

Cefndir

19. Cyflwynir y rhan fwyaf o Filiau a gyflwynir i'r Senedd yn unol â Rheol Sefydlog 26. Adolygwyd Rheol Sefydlog 26 yn sylweddol ddiwethaf yn 2016. Mae materion ynghylch y weithdrefn graffu ddeddfwriaethol yn Rheol Sefydlog 26—megis materion yn ymwneud â dyrannu amser i bwyllgorau adrodd yn ystod Cyfnod 1—wedi'u codi ar nifer o achlysuron yn ystod y Chweched Senedd gan bwyllgorau'r Senedd a Llywodraeth Cymru.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

20. Ymgynghorodd y Pwyllgor Busnes ar adolygiad o'r weithdrefn craffu ar Filiau Cyhoeddus yng ngwanwyn 2025. Mae profiad yr Aelodau, y pwyllgorau a Llywodraeth Cymru yn ystod y Chweched Senedd yn allweddol i asesu goblygiadau unrhyw newidiadau gweithdrefnol a allai gael eu cynnig. At hynny, efallai y bydd cyfleoedd i gyflwyno neu dreialu diwygiadau gweithdrefnol posibl yn y Chweched Senedd.

Darpariaeth i dreialu'r broses o ethol neu benodi rolau cadeiryddion pwyllgor ar sail rhannu swyddi

Cefndir

21. Yn 2022 argymhellod y Pwyllgor Diben Arbennig y dylai'r Pwyllgor Busnes ystyried y materion ymarferol a gweithdrefnol sy'n gysylltiedig â dau Aelod yn rhannu rôl cadeirydd pwyllgor. Cyhoeddodd y Pwyllgor Busnes alwad am dystiolaeth ar egwyddor rhannu swyddi ar gyfer cadeiryddion pwyllgorau yn haf 2024, ac yna ail gam o ymgynghoriad wedi'i dargedu ar gynigion penodol yn hydref 2024.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

22. Mae gwaith sylweddol eisoes wedi'i wneud i ddatblygu cynigion i alluogi treialu'r broses o ethol neu benodi cadeiryddion pwyllgorau ar sail rhannu swyddi. At hynny, oni bai bod unrhyw newidiadau gweithdrefnol yn cael eu gwneud cyn diwedd y Chweched Senedd, mae'n annhebygol y byddai darpariaeth alluogi ar waith cyn ethol mwyafrif cadeiryddion y pwyllgorau yn gynnar yn y Seithfed Senedd.

Argymhellion y Pwyllgor Safonau Ymddygiad o ran datgan a chofrestru buddiannau'r Aelodau

Cefndir

23. Mae'r Pwyllgor Safonau Ymddygiad yn ystyried trefniadau'r Senedd ar gyfer cofrestru a datgan buddiannau, gyda'r nod o sicrhau eu bod yn parhau i fod yn addas at y diben ar draws pob agwedd ar fusnes y Senedd.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

24. Mae cofrestru a datgan buddiannau'r Aelodau yn gonglfaen pwysig i gyfundrefn safonau'r Senedd. Os bydd y Pwyllgor Safonau Ymddygiad yn argymell newidiadau gweithdrefnol, yna bydd yn helpu i osgoi unrhyw ddryswch neu ansicrwydd, a sicrhau bod y Seithfed Senedd yn dechrau ar sail gadarn, os gwneir unrhyw newidiadau cyn dechrau'r Seithfed Senedd.

Adolygiad o'r Rheolau Sefydlog sy'n ymwneud ag Aelodau 'etholaethol' ac Aelodau 'rhanbarthol'

Cefndir

25. Mae Deddf 2024 yn cyflwyno system cynrychiolaeth gyfrannol â rhestrau caeedig fel y dull o ethol pob Aelod, gan ddisodli'r system bresennol lle mae rhai Aelodau'n cael eu hethol i gynrychioli etholaethau ac eraill i gynrychioli rhanbarthau.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

26. Mae angen adolygu'r nifer fach o ddarpariaethau yn y Rheolau Sefydlog sy'n cyfeirio at Aelodau etholaethol a rhanbarthol er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau'r Senedd yn adlewyrchu'r fframwaith statudol newydd.

'Trothwyon' Rheolau Sefydlog

Cefndir

27. Drwy gydol y Rheolau Sefydlog mae darpariaeth sy'n nodi nifer yr Aelodau sydd eu hangen at ddibenion penodol (er enghraifft, nifer yr Aelodau sydd eu hangen i ffurfio grŵp gwleidyddol, neu bwy y mae'n rhaid iddo fod yn bresennol er mwyn i gyfarfod pwyllgor fod yn gwneud cworwm). Gan y bydd Deddf 2024 yn cynyddu cyfanswm nifer Aelodau o'r Senedd, cafodd Pwyllgor Senedd y Dyfodol y dasg o adolygu a fyddai'r 'trothwyon' presennol yn parhau i fod yn briodol mewn Senedd fwy.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

28. Mae Pwyllgor Senedd y Dyfodol wedi gwneud argymhellion ynghylch trothwyon Rheol Sefydlog. Mae rhai o'r trothwyon yn sail i rannau allweddol o strwythurau a gweithrediad y Senedd—er enghraifft mae cysylltiad rhwng gallu'r Aelodau i ffurfio grwpiau gwleidyddol a chymhwysedd yr Aelodau i gael eu

hethol yn Llywydd neu'n Ddirprwy Lywydd. Mae dyrannu cadeiryddion ac aelodau pwyllgorau hefyd yn gysylltiedig ag aelodaeth o grwpiau gwleidyddol. Felly, byddai'n cyfyngu ar unrhyw darfu posibl ar strwythurau a gweithrediad y Seithfed Senedd pe bai unrhyw newidiadau gweithdrefnol yn cael eu gwneud cyn diwedd y Chweched Senedd.

4. Materion y mae angen ymchwilio ymhellach iddynt cyn y gellir gwneud penderfyniad

Adolygiad y Pwyllgor Cyllid o weithdrefnau cyllidebol

Cefndir

29. Mae'r Pwyllgor Cyllid wedi bod yn adolygu'r broses gyllidebol a'r gweithdrefnau cyllidebol atodol fel y maent yn ymwneud â Chyrff a Ariennir yn Uniongyrchol.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

30. Cytunodd y Pwyllgor Busnes i ymgynghori â'r Pwyllgor Cyllid ynghylch yr amserlenni ar gyfer ei waith, ac a yw'n rhagweld y bydd ei gasgliadau'n golygu bod angen gwneud unrhyw waith adolygu gweithdrefnol cyn diwedd y Chweched Senedd.

5. Materion i'w hamlygu i'w hystyried yn ystod y Seithfed Senedd

Atebolrwydd Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru

Cefndir

31. Yn sgil Deddf 2024, cafodd Comisiwn Democratiaeth Leol a Ffiniau Cymru ei ailenwi'n Gomisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru, a chafodd y cyfrifoldeb dros adolygiadau a threfniadau ffiniau etholiadol y Senedd.

32. Yn ei adroddiad Cyfnod 1 ym mis Ionawr 2024 ar Fil Senedd Cymru (Aelodau ac Etholiadau) ar y pryd, trafododd y Pwyllgor Biliau Diwygio sut y gallai trefniadau atebolrwydd ar gyfer y Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru gydbwyso annibyniaeth angenrheidiol y Comisiwn â sicrwydd priodol ynghylch

ei lywodraethu a'i weithrediad, a thryloywder ynghylch sut mae deiliaid swyddi allweddol yn cael eu penodi. Argymhellodd y canlynol:

> *"Argymhelliad 25: Fel rhan o'i adolygiad gweithdrefnol cyn etholiad 2026, dylai'r Pwyllgor Busnes ystyried modelau priodol o atebolrwydd ar gyfer Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru o ran ei swyddogaethau mewn perthynas â ffiniau etholaethau'r Senedd, gan gynnwys y defnydd posibl o Bwyllgor y Llywydd. Dylai'r model atebolrwydd a roddir ar waith gynnwys yr opsiwn i un o bwyllgorau perthnasol y Senedd, os yw'n dymuno gwneud hynny, gynnal gwrandawiad cyn penodi fel rhan o'r prosesau ar gyfer penodi cadeirydd a phrif weithredwr Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru.*

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

33. Daeth y Pwyllgor Busnes i'r casgliad na ellid cwblhau adolygiad o'r raddfa a'r cymhlethdod sydd ei angen cyn diwedd y Chweched Senedd. Byddai angen i adolygiad o'r fath, er enghraifft, ystyried y math o atebolrwydd sy'n briodol ar gyfer corff y mae'n rhaid iddo fod yn rhydd rhag dylanwad gwleidyddol. At hynny, pe bai swyddogaethau o'r fath yn cael eu dirprwyo i Bwyllgor y Llywydd, mae'n bosibl y byddai angen deddfwriaeth sylfaenol. Efallai y bydd angen ystyried agwedd gwrandawiadau cyn-benodi yr argymhelliad hefyd yng nghyd-destun unrhyw waith ehangach a wneir mewn perthynas â phenodiadau cyhoeddus Llywodraeth Cymru (gweler paragraffau 61 i 64).

Codeiddio cyfraith Cymru

Cefndir

34. Mae dogfen bolisi ar ddyfodol rhaglen hygyrchedd ddiwygiedig cyfraith Cymru Llywodraeth Cymru ym mis Ionawr 2024 yn disgrifio codeiddio fel a ganlyn:

> *"Yn ymarferol, mae codeiddio yn golygu cyhoeddi'r gyfraith ar bynciau penodol gyda'i gilydd mewn un lle a chymryd camau i ddiogelu strwythur y ddeddfwriaeth ar bwnc penodol unwaith y bydd wedi'i rhoi mewn trefn. Felly, os oes gennym un Ddeddf ar bwnc penodol, naill ai am ei bod wedi'i chydgrynhoi neu am fod y gyfraith yn y maes hwnnw wedi'i diwygio drwyddi draw, dylem barhau i fod ag un Ddeddf.* Os oes bwriad i newid y

gyfraith ar y pwnc, dylid gwneud y newid hwnnw drwy ddiwygio'r Ddeddf honno, nid drwy wneud un newydd ochr yn ochr â hi, oni bai bod rheswm da iawn dros beidio â gwneud hynny."

35. Mae'n nodi ymhellach, drwy gydgrynhoi cyfraith gynllunio, fod Llywodraeth Cymru yn bwriadu creu cod o gyfraith Cymru sy'n ymwneud â chynllunio. Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ym mis Ebrill 2025 y byddai dau Fil Cydgrynhoi yn cael eu cyflwyno ym mlwyddyn olaf y Chweched Senedd at y diben hwn.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

36. Hyd yma, nid oes unrhyw godau cyfraith Cymru wedi'u sefydlu. Felly mae'n rhy gynnar i ystyried a oes angen unrhyw ddiwygiadau gweithdrefnol penodol.

Biliau 'cytras'

Cefndir

37. Biliau 'cytras' yw Biliau sy'n wahanol, ond sy'n gysylltiedig yn agos â'i gilydd, a'u bwriad yw symud ymlaen drwy brosesau craffu deddfwrfa mewn ffordd gydgysylltiedig.

38. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu cyflwyno dau Fil Cydgrynhoi cytras yn hydref 2025 at ddibenion cydgrynhoi cyfraith gynllunio.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

39. Hyd yma, nid oes unrhyw Filiau cytras wedi'u cyflwyno, ac nid oes unrhyw rwystrau gweithdrefnol penodol wedi'u nodi.

40. Wrth baratoi ar gyfer cyflwyno'r Biliau Cydgrynhoi cynllunio cytras a ddisgwylir yn hydref 2025, mae'r Pwyllgor Busnes yn ystyried y goblygiadau ymarferol ar gyfer craffu yn y ffordd arferol h.y. yr amserlen ar gyfer camau heblaw'r rhai a gymerir yn y Cyfarfod Llawn. Os bydd unrhyw rwystrau gweithdrefnol penodol yn codi, byddant yn cael eu hystyried yn unol â hynny.

Biliau Cydgrynhoi

Cefndir

41. Mae Biliau Cydgrynhoi yn Filiau a gyflwynir gan aelod o lywodraeth at ddibenion cydgrynhoi deddfwriaeth sylfaenol bresennol, is-ddeddfwriaeth a'r

gyfraith gyffredin. Mae Biliau o’r fath yn pasio drwy weithdrefnau craffu gwahanol i’r rhai sy’n gymwys i’r rhan fwyaf o Filiau. Hyd yma, dim ond un Bil Cydgrynhoi y mae'r Senedd wedi’i ystyried (Bil yr Amgylchedd Hanesyddol (Cymru)).

42. Yn ei adroddiad Ystyriaeth Gychwynnol ar y Bil hwnnw, argymhellodd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad y dylid cynnal adolygiad llawn o Reol Sefydlog 26C ar ôl i'r Senedd ystyried ail Fil Cydgrynhoi. Fodd bynnag, ym mis Medi 2023 ysgrifennodd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad at y Pwyllgor Busnes i dynnu sylw at faterion penodol a oedd yn haeddu ystyriaeth gynharach. Wedi hynny, ym mis Ionawr 2024, adroddodd y Pwyllgor Busnes ar adolygiad cyfyngedig o weithdrefnau'r Bil Cydgrynhoi.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

43. Disgwylir i'r Biliau disgwyliedig i gydgrynhoi cyfraith gynllunio gael eu cyflwyno yn hydref 2025, ac felly mae'n annhebygol y byddant yn cwblhau eu taith drwy'r Senedd gyda digon o amser ar ôl i alluogi cynnal adolygiad gweithdrefnol cyn diwedd y Chweched Senedd.

Deddf Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) 2025: Argymhellion y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad

Cefndir

44. Yn ei Adroddiad Cyfnod 1 ym mis Chwefror 2025 ar y Bil Deddfwriaeth (Gweithdrefn, Cyhoeddi a Diddymiadau) (Cymru) bryd hynny, argymhellodd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a’r Cyfansoddiad y dylai'r Pwyllgor Busnes ystyried:

- A ddylai pwyllgor didoli ystyried unrhyw is-ddeddfwriaeth a osodwyd i benderfynu ar y lefel briodol o graffu.
- Cynnig cyflwyno gweithdrefn i ganiatáu cynigion 'meddwl eto' y gellir eu diwygio i offerynnau statudol.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

45. Byddai'r gwaith sydd ei angen i gyflawni'r argymhellion hyn yn sylweddol, ac mae'n annhebygol y bydd digon o amser i hyn gael ei gwblhau cyn diwedd y Chweched Senedd.

Y broses cydsyniad deddfwriaethol

Cefndir

46. Mae gwahanol agweddau ar weithdrefnau'r Senedd ynghylch y broses gydsyniad deddfwriaethol, a gweithrediad ehangach y broses honno, wedi cael eu codi gan yr Aelodau, Llywodraeth Cymru a phwyllgorau'r Senedd ar nifer o achlysuron.

47. Yn fwyaf diweddar, arweiniodd adolygiad â ffocws gan y Pwyllgor Busnes at newidiadau i Reol Sefydlog 29.1 i egluro darpariaethau Bil y DU sy'n gofyn am femorandwm cydsyniad deddfwriaethol, a darpariaethau'r Bil y gofynnir i'r Senedd gydsynio â hwy (neu beidio) wrth ystyried cynnig cysylltiedig. Ym mis Hydref 2024, cytunodd y Pwyllgor Busnes i oedi unrhyw waith pellach hyd nes bod y newid hwn a'r berthynas â Llywodraeth newydd y DU wedi cael amser i ymsefydlu.

Rhesymau dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

48. Dim ond un elfen o'r broses gydsyniad deddfwriaethol ehangach yw gweithdrefnau'r Senedd. Byddai angen newid cyfansoddiadol ar lefel y DU a chonsensws gwleidyddol eang i fynd i'r afael ag elfennau eraill; efallai na fyddai modd gwneud newidiadau sylweddol yn yr amser sy'n weddill yn y Chweched Senedd.

Cwotâu amrywiaeth deddfwriaethol ar gyfer nodweddion heblaw rhywedd

Cefndir

49. Yn 2022, argymhellodd y Pwyllgor Diben Arbennig:

> *"Argymhelliad 11. Rydym yn argymell y dylid ethol y Senedd gyda chwotâu rhywedd statudol integredig.*
>
> *[...]*
>
> *Argymhelliad 15. Rydym yn argymell bod pwyllgor perthnasol yn ystyried sut y gellir gwneud rhagor o waith i ystyried rhinweddau a goblygiadau cwotâu amrywiaeth deddfwriaethol ar gyfer nodweddion ar wahân i rywedd. Rydym yn rhagweld y bydd yr ystyriaeth hon yn llywio*

penderfyniadau ynghylch a fydd cwotâu o'r fath, mewn amser, yn fecanwaith effeithiol ar gyfer annog ethol Senedd fwy amrywiol, ar amser priodol yn y dyfodol."

50. Cyflwynodd Llywodraeth Cymru Fil Senedd Cymru (Rhestrau Ymgeiswyr Etholiadol) ym mis Mawrth 2024. Gwnaeth yr Aelod sy'n gyfrifol am y Bil ddatganiad y byddai darpariaethau'r Bil, yn ei barn hi, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd. Gwnaeth y Llywydd ddatganiad na fyddai darpariaethau'r Bil, yn ei barn hi, o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd.

51. Ym mis Medi 2024, cyhoeddodd yr Aelod sy'n gyfrifol am y Bil ddatganiad ysgrifenedig gan nodi ei bwriad i geisio cytundeb y Senedd i dynnu'r Bil yn ôl. Roedd y datganiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynlluniau Llywodraeth Cymru i gyhoeddi canllawiau amrywiaeth a chynhwysiant ar gyfer pleidiau gwleidyddol yn unol â'r ddarpariaeth yn Neddf Etholiadau a Chyrff Etholedig (Cymru) 2024. Wedi hynny, cytunodd y Senedd i'r broses o dynnu'n ôl.

52. Cyhoeddwyd canllawiau ar amrywiaeth a chynhwysiant ar gyfer pleidiau gwleidyddol cofrestredig Llywodraeth Cymru ym mis Mawrth 2025.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

53. Nid oes digon o amser ar ôl yn y Chweched Senedd i'r Pwyllgor Busnes na phwyllgor arall yn y Senedd ymgymryd â'r gwaith datblygu polisi a fyddai'n ofynnol i roi effaith i argymhelliad 15 y Pwyllgor Diben Arbennig. Gellir dadlau bod pleidiau gwleidyddol a Llywodraeth Cymru mewn gwell sefyllfa i ddatblygu polisi mewn perthynas â hyn, yn hytrach na defnyddio capasiti craffu cyfyngedig pwyllgorau'r Senedd i ymgymryd â gwaith datblygu polisi. At hynny, mae ansicrwydd yn parhau ynghylch cymhwysedd deddfwriaethol y Senedd mewn perthynas â chwotâu amrywiaeth.

Diwygiadau gweithdrefnol ar ôl Brexit (yn ymwneud â fframweithiau cyffredin ledled y DU a Deddf Marchnad Fewnol y DU 2020)

Cefndir

54. Ar ôl ystyried argymhellion a wnaed gan bwyllgorau'r Senedd, yn 2023 ymgynghorodd y Pwyllgor Busnes â phwyllgorau'r Senedd, Fforwm y Cadeiryddion a Llywodraeth Cymru ar gynigion posibl i hwyluso gwaith craffu ar effaith ymarferol Deddf Marchnad Fewnol y DU 2020 a fframweithiau polisi

cyffredin ledled y DU ar ddeddfwriaeth a gyflwynir yn y Senedd, a seneddau eraill y DU.

55. Mae Llywodraeth y DU wrthi'n adolygu Deddf Marchnad Fewnol y DU a'r fframweithiau cyffredin.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

56. Ym mis Chwefror 2025, cytunodd y Pwyllgor Busnes i ohirio ystyriaeth bellach o'r materion hyn tan ar ôl adolygiad Llywodraeth y DU, gan y bydd angen ystyried canlyniad yr adolygiad hwn cyn y gellir cwblhau unrhyw gynigion. Mae'n annhebygol y bydd adolygiad Llywodraeth y DU wedi'i gwblhau mewn digon o amser i alluogi'r Pwyllgor Busnes i gwblhau ei ystyriaeth o'r materion hyn cyn diwedd y Chweched Senedd. Gellir codi rhai agweddau ar y cynigion sy'n ymwneud â memoranda esboniadol ar gyfer Biliau'r Senedd fel rhan o'r gwaith ar weithdrefnau sy'n ymwneud â chraffu ar Filiau.

Cynrychiolaeth y Senedd ar gyrff rhyngseneddol

Cefndir

57. Mae gan y Senedd gynrychiolaeth ffurfiol neu anffurfiol ar nifer o gyrff rhyngseneddol, gan gynnwys aelodaeth o'r Fforwm Rhyngseneddol a gwahoddiad i anfon arsylwyr anffurfiol i'r Cynulliad Partneriaeth Seneddol rhwng y DU a'r UE. Nid oes proses ffurfiol ar gyfer penodi cynrychiolwyr o'r fath.

58. Cytunodd Fforwm y Cadeiryddion ym mis Ionawr 2025 i enwebu cadeiryddion y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad a'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Seilwaith yn aelodau o'r Fforwm Rhyngseneddol, a chadeiryddion Pwyllgor yr Economi, Trafnidiaeth a Materion Gwledig a'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol yn arsylwyr i'r Cynulliad Partneriaeth Seneddol.

59. Yn dilyn sylwadau gan y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad, cytunodd y Llywydd y dylid ystyried sut y pennir cynrychiolaeth y Senedd ar gyrff rhyngseneddol.

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

60. Daeth y Pwyllgor Busnes i'r casgliad bod angen i'r Llywydd ystyried y mater hwn yn y lle cyntaf. Er y gallai fod angen adolygiad pellach gan y Pwyllgor Busnes wedyn, mae'n annhebygol y bydd digon o amser i hyn gael ei gwblhau cyn

diwedd y Chweched Senedd. At hynny, mae'n annhebygol y bydd angen penderfyniadau pellach ynghylch cynrychiolaeth y Senedd ar gyrff rhyngseneddol cyn diwedd y Chweched Senedd.

Rôl Llywodraeth Cymru ym mhenodiadau cyhoeddus Llywodraeth Cymru

Cefndir

61. Mae Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am wneud penodiadau cyhoeddus i ystod o benodiadau ar draws pob agwedd ar fywyd cyhoeddus. Rhaid gwneud penodiadau rheoleiddiedig yn unol â'r Cod Llywodraethu ar Benodiadau Cyhoeddus, a darperir sicrwydd annibynnol bod penodiadau'n cydymffurfio â'r Cod gan y Comisiynydd Penodiadau Cyhoeddus.

62. Ers 2019, mae cytundeb wedi bod ar waith rhwng y Senedd a Llywodraeth Cymru y gall pwyllgorau'r Senedd ddewis cynnal gwrandawiadau cyn-benodi gyda'r ymgeisydd a ffefrir gan Lywodraeth Cymru ar gyfer rhai penodiadau cyhoeddus, fel y rhai sydd ag effaith sylweddol ar y cyhoedd. Mae yna hefyd enghreifftiau o aelodau/cadeiryddion pwyllgorau yn cael eu gwahodd gan Lywodraeth Cymru i gymryd rhan mewn agweddau eraill ar y broses recriwtio.

63. Ym mis Mawrth 2025, adroddodd y Pwyllgor Gweinyddiaeth Gyhoeddus a Chyfrifon Cyhoeddus ar ei ymchwiliad i benodiadau cyhoeddus. Argymhellodd y canlynol:

> *“Argymhelliad 20: Rydym yn argymell bod Pwyllgor Busnes y Senedd yn ystyried a ddylai’r protocol presennol gael ei adolygu, ei ddiweddaru a’i godeiddio yn y Rheolau Sefydlog, fel y cytunodd y Llywydd a Mark Drakeford, y Prif Weinidog ar y pryd. Credwn y dylai corff priodol o fewn y Senedd gael rhywfaint o oruchwyliaeth dros y trefniadau ad hoc sy’n amrywio o benodiad i benodiad o ran ymwneud Pwyllgorau â phenodiadau cyhoeddus a arweinir gan Lywodraeth Cymru a chynrychiolaeth aelodau’r Pwyllgor ar baneli penodiadau a arweinir gan Lywodraeth Cymru.”*

Rheswm dros benderfyniad y Pwyllgor Busnes

64. Daeth y Pwyllgor Busnes i’r casgliad bod angen i’r Llywydd ystyried y mater hwn yn y lle cyntaf. Er y gallai fod angen adolygiad pellach gan y Pwyllgor Busnes

wedyn, mae'n annhebygol y bydd digon o amser i hyn gael ei gwblhau cyn diwedd y Chweched Senedd.